

2012. aasta prantsuse keele põhikooli lõpueksami lühianalüüs

Lõpueksami eesmärgid:

- 1) hinnata põhikooli ja gümnaasiumi riiklikus õppekavas määratletud õpitulemuste saavutatust III kooliastme lõpus;
- 2) anda koolile ning õpetajatele võimalus hinnata oma õpilaste õpitulemusi üleriigilisel taustal;
- 3) suunata põhikooli lõpueksamite sisu ja vormi kaudu õppeprotsessi;
- 4) siduda järjestikuseid haridusastmeid ja -tasemeid;
- 5) anda välishindamise tulemuste põhjal tagasisidet kõigile asjast huvitatud osapooltele ning võimaldada kavandada ja teha muudatusi riiklikus õppekavas, õppekirjanduses, õpetajate täiendusõppes, võimaldada suunata vastavat arendustööd.

Prantsuse keele põhikooli lõpueksam kontrollib prantsuse keele kirjutamis-, kuulamis-, lugemis- ja rääkimisoskust ning keelepädevust. Eksam toetub õppekavale ja Euroopa keeleõppe raamdokumendile ning vastab ligilähedaselt Euroopa Nõukogu keeleoskustaseme B1 kirjeldusele.

Eksam koosneb viiest osast:

1. kuulamine
2. lugemine
3. grammatika ja keelestruktuurid
4. kirjutamine
5. suuline osa

Neljast osast koosnev kirjalik eksam kestab kokku 110 minutit. Suuline osa toimub eraldi, kas samal või järgmisel päeval, ja kestab 15 minutit.

Prantsuse keele põhikooli lõpueksamil on võimalik saada kuni 75 punkti.

Keskmiseks punktisummaks oli 2012. aastal **57,3 punkti**, minimaalne punktisumma **38,2** ja maksimaalne **72,5** punkti.

Prantsuse keele põhikooli lõpueksamil osales 2012. aastal kuus õpilast kolmest koolist:

- Tallinna Prantsuse Lütseumist 3 õpilast;
- Tartu Descartes'i Lütseumist 2 õpilast;
- Gustav Adolphi Gümnaasiumist 1 õpilane.

Kõik koolid on eesti õppekeelega, kõik prantsuse keele lõpueksami valinud olid tüdrukud.

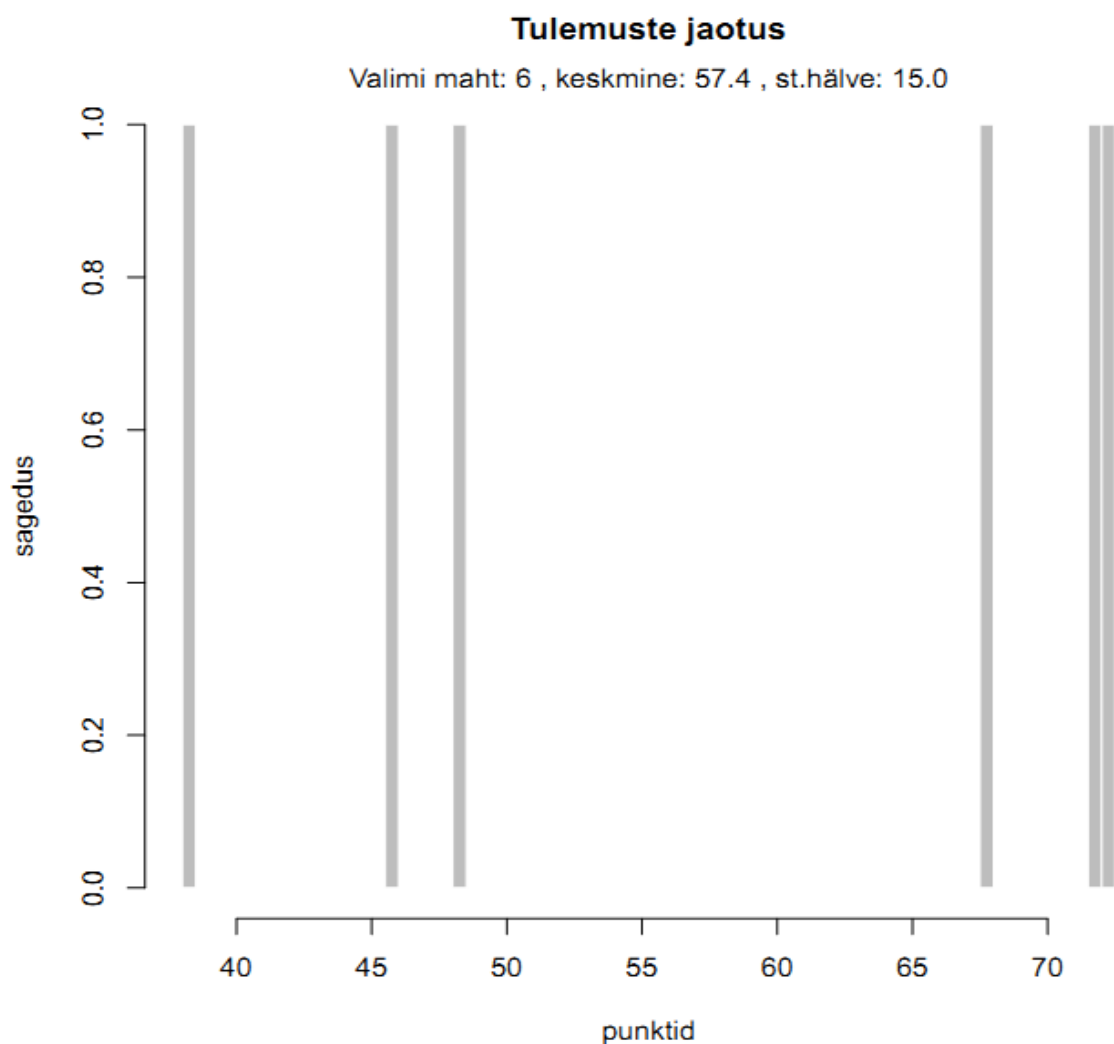
Tabel 1. Prantsuse keele lõpueksamite tulemuste võrdlus 2008–2012*

	Õpilaste arv	Keskmine tulemus punktides	Keskmine sooritus (%)	Min. tulemus punktides	Maks. tulemus punktides	Keskm. eksamihinne	Keskm. aastahinne
2008	15	63,2	84,2	50	73	4,2	4,8
2010	12	64,4	85,6	53,5	74	4,25	4,8
2011	14	60,6	80,9	38,5	74	4,2	4,9
2012	6	57,4	76,5	37	72,5	3,8	5

*2009. aastal valis prantsuse keele lõpueksami üks õpilane, seetõttu ei ole tulemusi tabelis näidatud ja neid ei ole arvestatud ka analüüsis toodud võrdlustes.

Prantsuse keele põhikooli lõpueksami valib väga väike arv õpilasi, seetõttu mõjutab iga õpilase tulemus oluliselt ka keskmisi näitajaid. Võrreldes 2008. ja 2010. aastaga oli 2012. aastal, nagu ka 2011. aastal, vahe miinimum- ja maksimumtulemuse vahel suurem (mõlemal aastal 35,5 punkti). Selle põhjal võib öelda, et eksamil osalenute tase on kahel viimasel aastal olnud ebaühtlasem. Kinnituseks on ka allpool toodud 2012. aasta tulemuste jaotuse graafik.

Graafik 1. 2012. aasta prantsuse keele lõpueksam

Väikese osalejate arvu tõttu ei saa ülaltoodud tulemuste põhjal teha üldistusi ei prantsuse keele õpetamise kohta põhikoolis ega põhikoolilõpetajate üldise prantsuse keele taseme kohta.

Nagu eelmistel aastatel, on ka 2012. aastal õpilaste prantsuse keele aasta- ja eksamihinded mõnevõrra erinevad, kusjuures suurem vahe keskmise eksamihinde ja aastahinde vahel torkab silma just 2012. aastal. Kui 2008–2011 on see jäänud alla ühe hindepalli (0,6–0,7), siis nüüd on see 1,2 hindepalli. Lõpueksami tööl on koht, kuhu eksami sooritajad märgivad koolihinde, ent 2012. aastal on kolm õpilast jätnud selle märkimata, seetõttu võime vaid öelda, et poolte eksamitegijate aastahinne on 5, teise poole kohta info puudub.

Reeglina valivad prantsuse keele eksami eri koolide kõige tublimad ja paremad õpilased, kes on oma oskustes kindlad. Viieliste õpilaste eksamihinnetel on tendents olla koolihindest madalam. Aasta- ja eksamihinde mittevastavusele hinnangu andmisel tuleb kindlasti arvestada järgmisi tegureid:

- kooliti on tundide arv läbi kolme kooliastme erinev;
- kooliti erineb õpilaskontingent;
- 2012. aastal on üks eksamil osalenu õppinud prantsuse keelt B-võõrkeelena. Kaks õpilast on jätnud märkimata, kas nad õpivad prantsuse keelt A- või B-võõrkeelena, kuid osalenud koole silmas pidades võime eeldada, et nad on õpingutega alustanud I kooliastmes.

Ülaltoodut silmas pidades võib väita, et prantsuse keelt õppinute koolihinne „5“ on erineva sisuga. Lisaks nimetatule võib kindlasti mainida veel eksamiga kaasnevat stressifaktorit, koolides vahel liigselt kasutatavat õpikupõhist õpetamisviisi ja õpetuses puuduvat tasakaalu erinevate osaoskuste väljaarendamise vahel.

Tabel 2. 2012. aasta lõpueksami tulemused koolide asukoha järgi

	Õpilaste arv	Keskmine tulemus punktides	Keskmine sooritus (%)	Min. tulemus punktides	Maks. tulemus punktides
Suurlinn	3	55,5	74	45,75	72,5
Teeninduspiirkonnata koolid	3	59,25	79	38,25	71,7

Keskliste näitajate põhjal võib öelda, et 2012. aastal sooritasid kolm teeninduspiirkonnata kooli õpilast eksami veidi paremini kui kolm suurlinnakoolide õpilast. Samas oli suurlinnakoolide õpilaste tase ühtlasem, sest vahe miinimum- ja maksimumtulemuse vahel (27 punkti) jäi väiksemaks kui teeninduspiirkonnata kooli õpilaste puhul (34 punkti).

Tabel 3. 2012. aasta lõpueksami tulemused osaoskuste kaupa

	Keskmine tulemus punktides	Keskmine lahendatus (%)	Min. tulemus punktides	Maks. tulemus punktides
Kuulamine	9,7	64,4	5	14
Lugemine	11	73,3	5	15
Keele struktuur	11,3	75,3	8	14
Kirjutamine	13	87,2	11	15
Suuline osa	12,3	82,2	8	15

2012. aastal jäid retseptiivsetes osaoskustes saavutatud tulemused võrreldes eelmiste aastatega madalamaks (nt. 2011. aastal oli kuulamisosa keskmine punkt tulemus 11,1 ja lugemisosal vastavalt 12,9). Veidi üllatav on kirjutamisosa suhteliselt kõrge miinimum- ja keskmine tulemus (11 punkti ja 13 punkti), millega see ületab ka suulise osa tulemusi. Aastatel 2008–2011 on kirjaliku osa keskmised tulemused suulise osa omadest madalamad olnud.

Ehkki ülaltoodud tabelit vaadates võib öelda, et 2102. aastal osutusid kuulamis- ja lugemisülesanded õpilastele suhteliselt keerulisemaks, on rääkimine kergematest ja raskematest osaoskustest või ülesannetest siinkohal tinglik, sest juba ühe õpilase üks vale vastus mõjutab nii väikese eksaminandide arvu puhul keskmisi näitajaid väga palju.

Eksamitulemused ülesannete kaupa

1. Kuulamine

Kuulamisosa ülesannete koostamisel peeti silmas EN keeletaseme B1 üldise kuulamisoskuse kirjeldust: „Saab kuuldust aru, taipab nii peamist sõnumit kui ka üksikasju, kui räägitakse üldlevinud teemadel (nt uudistes, spordireportaazides, intervjuudes, ettekannetes, loengutes) ning kõne on selge ja üldkeelne.”

Tabel 4. Kuulamine

	Punkte	Keskmine	Keskmine lahendatus (%)	Min. tulemus	Maks. tulemus
Ü1	7	5	83,3	2	6
Ü2	8	4,7	58,3	2	8

Kuulamisosa 1. ülesanne oli valikvastusega (*vrai/faux*) ülesanne, rääkijaid oli kaks. Tegemist oli telefonivestlusega. Küsimused eeldasid teksti valikulist mõistmist ning olulisest infost aru saamist. Ehkki maksimumtulemus jäi antud ülesandes saavutamata, sooritati see tervikuna hästi. 5. ja 7. küsimusele vastasid õigesti kõik õpilased. Enim tekitas raskusi 1. küsimus (lahendus 33%), milles väideti, et tegemist on hooajalise tööga. Võib oletada, et õpilased kas

ei teadnud väites kasutatud sõna *saisonnier* (hooajaline) tähendust või jäi neile arusaamatuks tekstis kõlanud lause, et neiu soovib suveks tööd leida.

Kuulamisosa 2. ülesanne oli avatud vastusega lünkülesanne. Keeleoskustasemelt oli see eelmisega enam-vähem samaväärne, kuid asus teisel ehk raskema ülesande positsioonil oma tüübi tõttu. Tegemist oli intervjuuga, kus ajakirjanik küsitles kahte prantsuse turisti Tallinna vaatamisväärsuste kohta. Vastajal tuli selle põhjal täita lüngad intervjuu lühikokkuvõttes. Küsimused olid valdavalt suunatud tekstis esinevate detailide mõistmisele, samas võis õpilane näiteks valida, millise sõna kuulnud loetelust ta lünka kirjutab. Lühikokkuvõtte jälgimine ja lünkadesse kirjutamine on mõnevõrra raskem kui õige/vale otsustuse tegemine. Ehkki 2. ülesandes saavutati ka maksimumtulemus (8 punkti), osutus see kokkuvõttes raskemaks kui 1. ülesanne. Kõige keerulisem oli 12. küsimus, mille puhul pidi õpilane suutma kõneleja juttu üldistada. See osutus jõukohaseks vaid ühele õpilasele. 8. ja 10. küsimusele vastasid õigesti kõik õpilased.

2. Lugemine

Lugemisülesannete koostamisel peeti silmas ENi B1-taseme üldise lugemisoskuse kirjeldust: „*Loeb ja mõistab mõneleheküljelisi selge arutluskäiguga tekste erinevatel teemadel (nt noortele mõeldud meediatekstid, mugandatud ilukirjandustekstid). Suudab leida vajalikku infot pikemast arutlevast laadi tekstist. Kogub teemakohast infot mitmest tekstist.*”

Tabel 5. Lugemine

	Punkte	Keskmine	Keskmine lahendatus (%)	Min. tulemus	Maks. tulemus
Ü1	7	5,5	78,6	3	7
Ü2	8	5,5	68,75	0	8

Lugemisosa 1. ülesandeks oli sobitamisülesanne. Eksaminand pidi omavahel sobitama tekstilõigud ja pealkirjad. Selleks tuli läbi lugeda kõik lõigud ja määratleda teema, mida need täpsemalt puudutasid. Raskusastet tõstis asjaolu, et üldjoontes käsitlesid kõik lõigud sama teemat (kuidas edukalt korraldada sõpradevahelist koosviibimist) ja kohati oli nende sisu sarnane, mis omakorda nõudis õpilastelt tähelepanelikku lugemist. Tervikuna lahendati ülesanne hästi, 20. ja 21. küsimusele andsid õige vastuse kõik õpilased. Madalaima lahendusprotsendiga oli küsimus nr. 17, millele vastamine eeldas täpset arusaamist kõigi tekstilõikude peamisest mõttest ning eristas hästi tugevama ja nõrgema keeleoskusega eksaminandid.

Lugemisosa 2. ülesanne oli pangaga lünkülesanne. Eksaminand pidi tervikteksti sobitama sealt välja võetud sõnad, mis nõudis terviktekstist arusaamist, ilma milleta oli õige sõna lünka sobitamine raske ja tekitas eksimusi. Samas eristas antud ülesanne väga hästi tugevama keeleoskusega eksaminandid nõrgematest. Eksamitööde põhjal võib oletada, et ülesande edukas sooritamine jäi eelkõige puuduliku sõnavara taha. Viimane on ilmselt ka põhjuseks, miks õpilased ei osanud (nt 30 küsimuse puhul) järeldada, et abitegusõna *avoir*

nõuab *passé composé*'s enda järel *participe passé*'d, ja kasutasid selle asemel mõnda teist pangas pakutud sõna, antud juhul nt tegusõna algvormi (*renforcé* asemel *emporter*).

2. ülesanne oli ainus ülesanne terves eksamitöös, kus miinimumtulemuseks jäi 0 ehk ükski eksaminand ei suutnud kõiki sõnu õigesse lünka sobitada.

3. Keelestruktuur

Grammatikat ehk keelestruktuuride kasutamist hindav osa koosnes kolmest ülesandest.

Tabel 6. Keelestruktuur

	Punkte	Keskmine	Keskmine lahendatus (%)	Min. tulemus	Maks. tulemus
Ül 1	7	5,7	84,6	3,25	6,75
Ül 2	3	1,7	55,6	0,5	3
Ül 3	5	3,9	78,3	2	5

1. ülesanne oli traditsiooniline avatud vastusega lünkülesanne, mis kontrollis tegusõnade pööramist mineviku aegades *passé composé* ja *imparfait* ning oskust neid õiges kohas kasutada. Lisaks küsiti ka ajavormide *conditionnel* ja *plus-que-parfait* moodustamist.

Ehkki ükski õpilane ei saanud ülesande eest maksimumpunkte, näitab lahendusprotsent, et sellega saadi üldiselt väga hästi hakkama. Probleemi ei valmistanud niivõrd mitte ajavormi valik, kuivõrd tegusõna pööramine.

2. ülesandes tuli õpilasel leida allajoonitud kolme vormi hulgast grammatiliselt vigane vorm. Selle ülesande lahendusprotsent jäi kõige madalamaks, ülesanne osutus eksami kõige raskemaks kõikide osaoskuste lõikes, ehkki saavutati ka maksimumtulemus. Madalaima lahendusega olid 47. ja 48. küsimus. Mõlema puhul olid tähelepanu all üsna keerulised grammatilised konstruktsioonid: *lui appeler* (õige *l'appeler*) ja *en acheter les autres* (õige *en acheter d'autres*). Siinkohal on mõtteainet eksami koostajatele, sest ehkki keelestruktuuri osa lähtub eelkõige RÕKist, on kahe mainitud küsimuse puhul siiski tegemist erandiga, ja kui õpilane püüab neid lahendada emakeelele toetudes, võib ta tahes-tahtmata eksida. Seda enam, et B1-tasemel keelekasutaja puhul me teame, et nii tema kõnes kui kirjas, mille lahutamatu osa moodustab grammatika, on veel tuntavad emakeele mõjud.

3. ülesanne oli pangaga lünkülesanne, mis kontrollis ees- ja asesõnade, omastavate omadussõnade ning artiklite kasutamist seotud tekstis. Ka siin saavutati maksimumtulemus ja ülesande lahendusprotsent näitab, et see oli jõukohane kõigile eksaminandidele.

4. Kirjutamine

EN keeletaseme B1 üldise kirjutamisoskuse kirjeldus sõnastab õppijale esitatavad ootused järgnevalt: “Oskab koostada eri allikatest pärineva info põhjal kokkuvõtte (nt lühiülevaade

sündmustest, isikutest). Oskab kirjeldada tegelikku või kujuteldavat sündmust. Oskab isiklikus kirjas vahendada kogemusi, tundeid ja sündmusi. Oskab kirjutada õpitud teemal oma arvamust väljendava lühikirjandi. Oma mõtete või arvamuste esitamisel võib olla keelelisi ebatäpsusi, mis ei takista kirjutatu mõistmist.”

Tabel 7. Kirjutamine

	Punkte	Keskmine	Keskmine lahendatus (%)	Min. tulemus	Maks. tulemus
Ül 1	5	4,3	86,7	3,5	5
Ül 2	10	8,75	87,5	7,5	10

Kirjutamisosa koosnes kahest ülesandest. 1. ülesande puhul pidi eksaminand kirjutama e-kirja sõbrale. Kirja sisuks oli kutse ühise sõbra hüvastijätkupeole. Õpilane pidi täpsustama peo toimumise aega ja kohta ning kaasavõetavat söögi- ja joogipoolist. Kirja pikkus oli 50 sõna. Kõrge lahendusprotsent annab tunnistust sellest, et ülesanne oli jõukohane kõigile õpilastele. Sisupunktide lahtikirjutamisega saadi hästi hakkama, korrektselt kasutati erinevaid ajavorme. Väikseid eksimusi oli sõnavara puhul (nt lõpetati kiri sõnadega *A tout à l'heure!*), õigekirjas, samuti eessõnade (nt *dans ma fête*) ja partitiivse artikli kasutamises. Kaks õpilast ei olnud hoolikalt tööjuhendit lugenud ja kutsusid sõpra enda hüvastijätkupeole.

2. ülesandes paluti eksaminandil kirjutada lühiülevaade oma pere spordiharrastustest. Kirja adressaadiks oli prantsuse pere, kelle juurde õpilane pidi suvevaheajaks külla sõitma. Seetõttu tuli ka täpsustada, milliseid spordialasid sooviks ta Prantsusmaal harrastada. Kirjutise pikkuseks oli 120 sõna.

Kahe töö puhul oli õpilane saanud maksimaalsed 10 punkti, ühe töö puhul 9 punkti. Kõiki neid töid iseloomustas sorav ja peaaegu veatu keelekasutus, rikas sõnavara ja vastavus sisendile ning tööjuhisele.

Kolme ülejäänud kirjutise puhul võib öelda, et õpilased ei olnud sisendist ja tööjuhisele täpselt aru saanud. Kirja adressaat jäi segaseks, kirjutati lihtsalt oma pere spordiharrastustest või esineti ise külalispere rollis. Vastuseta jääb küsimus, kas õpilane kirjutas teemast mööda seetõttu, et ta ei saanud sisendist aru, või seetõttu, et ta ei olnud lugemisel hoolikas. Antud töödes esines vigu grammatikas ja sõnavaras, mis kohati raskendasid lugemist ja tekstist arusaamist. Ühes kirjutises jäi sõnade arv tunduvalt alla nõutud piiri (85 sõna).

Ülesande keskmine lahendatus oli siiski väga kõrge ja kokkuvõttes oli kirjutamisosa 2012. aasta eksami kõige kõrgema lahendusprotsendiga osa.

Analüüsi kirjutaja soovitusel on siinkohal kaaluda põhikooli eksami kirjaliku osa hindajate koolituse läbiviimist, sest lähem tutvumine töödega lubab väita, et kirjaliku osa puhul ei ole hindajad alati hindamisjuhendist lähtunud.

4. Suuline osa

EN keeletaseme B1 üldise suulise suhtlemisoskuse kirjeldus sõnastab õppijale esitatavad ootused järgnevalt: „*Oskab edasi anda raamatu, filmi, etenduse jms sisu ning kirjeldada oma muljeid. Tuleb enamasti toime vähem tüüpilistes suhtlusolukordades. Kasutab põhisõnavara ja sagedamini esinevaid väljendeid õigesti; keerukamate lausestruktuuride kasutamisel tuleb ette vigu. Väljendab ennast üsna vabalt, vajaduse korral küsib abi. Hääldus on selge, intonatsiooni- ja rõhuvead ei häiri suhtlust.*”

Põhikooli lõpueksamil on suulises osas kaks ülesannet:

1. suuline esitus, mille puhul õpilane esmalt räägib endast, jutustab valitud fotost ja vastab seejärel küsimustele;
2. rollimäng.

Alltoodud tabelis on mõlema ülesande koondtulemused.

Tabel 8. Suuline osa

Punkte	Keskmine	Keskmine lahendatus (%)	Min. tulemus	Maks. tulemus
15	12,3	82,2	8	15

Hinnati järgmisi aspekte:

- 1) ülesande täitmine;
- 2) suhtlus;
- 3) sõnavara;
- 4) grammatika;
- 5) hääldus ja kõne soravus.

Iga aspekti eest võis saada 0–3 punkti. Kõige kõrgemalt hinnati ülesande täitmist (keskmine punktisumma 2,83) ning hääldust ja kõne soravust (keskmine punktisumma 2,67). Madalaim keskmine punktisumma saadi grammatika eest – 2,17. Suulises osas saavutati ka maksimumtulemus 15 punkti, kuid sõnavara ja grammatika puhul saadi ka 1 punkt, mis taas kord kinnitab, et 2012. aastal eksamil osalenud õpilaste tase oli ebaühtlane.

KOKKUVÕTE

2012. aasta prantsuse keele põhikooli lõpueksam suuri üllatusi ei pakkunud. Osalenud õpilaste arv oli väike, kuid nii on see olnud ka mõningatel eelnevatel aastatel. Eksaminandide tase oli 2012. aastal ebaühtlane, see torkas silma ka osaoskuste lõikes. Veidi üllatav oli suulise osa suhteliselt madal tulemus võrreldes kirjaliku osaga, kuid siinkohal tuleb rõhutada, et nii väikese osavõtjate arvuga eksami puhul mõjutab ühe õpilase tulemus kogutulemust. Eksam tervikuna oli õpilastele jõukohane, ülesannete teemad tänapäevased ja noortele huvipakkuvad.

Eksami vormilisest poolest rääkides ei saa jätta mainimata, et õpetajatele tuleb südamele panna, et kõik eksamitööl olevad kastid ja tabelid peab täitma korrektselt. 2012. aastal polnud kolme töö puhul esilehele märgitud õpilase aastahinnet, kirjalikus osas oli kahel tööl jäetud lahti kirjutamata, millise aspekti eest kui palju punkte anti. Kõik see on oluline ka nii väikese osavõtjate arvuga eksami puhul. Puudulik andmestik raskendab eksamitööde analüüsi ja adekvaatse info saamist eksamit sooritanud õpilaste teadmiste kohta.

Sandra Heidov
prantsuse keele peaspetsialist